

Nr 74.

Af herr **Kronlund**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående reformering af rättegångsförfarandet i mål rörande bidrag till oäkta barns uppfostran.

Samhället har gjort bra litet för den ogifta modern och för att hjälpa och lindra hennes tunga, bekymmersamma lott. Den ogifta modern ur de fattigare klasserna måste oftast ensam sörja för sitt barns uppehälle och fostran; större, om inte största delen af hennes lilla årslön eller årsinkomst åtgår merendels till hennes barns underhåll, särskildt om hon nödgas lämna barnet från sig. Hela hennes tillvaro blir under sådana förhållanden en oafbruten kedja af släp och slit, af umbäranden och uppoffringar. Att förmå en tredskande barnafader att fullgöra sin enklaste plikt emot moder och barn är för modern synnerligen svårt och vanskligt, särskildt om hon nödgas anlita domstol för att af barnafadern tilltvinga sig åtminstone ett ekonomiskt bidrag. Hvar och en som deltagit i domarevärf vid våra underdomstolar och därvid handlagt mål angående barnuppfostringsbidrag får därvid ofta i käranden-modern se en bild af värnlöshet och hjälplöshet. Oerfaren i rättegångsformerna, försagd och bortkommen, som hon vanligen är, blir rättsförhandlingarna för henne en förödmjukelsens och lidandets väg. Själfva rättsproceduren vid våra domstolar är ej heller tillfredsställande och ägnad att hjälpa henne till hennes rätt på det lämpligaste sätt. Huru stark än bevisningen kan vara i ett barnuppfostringsmål blir väl i de flesta fall endast slutliga resultatet af denna bevisning att den utpekade barnafadern-svaranden åläggas värjemålsed. Här har lagstiftaren och rättsskipningen af formella grunder ställt sig väl ensidigt på mannens sida. Om synnerligt bindande omständigheter förekomma angående det påstådda faderskapet, borde väl hänsynsfullheten mot den kränkta och den svagare samt månheten om den materiella rättvisan kräfva att käranden-modern finge med sin egen ed fylla bevisningen. Under nuvarande förhållanden anses mannen kunna med sin ed upphäfva verkan

af en synnerligt stark bevisning, då däremot kvinnan ej får med sin ed fylla ens den ringaste brist i bevisningen.

Både den danska och norska lagstiftningen innehåller i fråga om de ogifta mödrarna vida mer humana och hänsynsfulla bestämmelser. Grundtanken i dessa synes vara att i möjligaste mån från statens sida gentemot en tredskande barnafader å domstolsväg underlätta fastsläendet af faderskapet och utfäendet af barnuppfostringsbidraget. Rättsförfarandet både i Norge och Danmark i mål rörande barnuppfostringsbidrag synes vara raskt och summariskt. Kostnaderna därvid bestridas i Norge af staten. I händelse faderskapet förnekas, kan i Norge den ogifta modern, när hon förebragt någon men icke tillräcklig bevisning, få edligen bekräfta sin utsago. Enahanda synes vara förhållandet i Danmark. Stränga bestämmelser äro meddelade i båda dessa länders lagstiftning rörande utbetalandet från barnafaderns sida af uppfostringsbidraget; i händelse han tredskas i fråga därom kan han insättas på tvångsarbetsanstalt etc.

Det synes mig ur humanitets- och samhällelig synpunkt nödvändigt att lagstiftningen här i Sverige kommer den ogifta modern till hjälp gentemot den tredskande och försumliga barnafadern.

För att för den ogifta modern underlätta möjligheten att gentemot den tredskande barnafadern få på domstolsväg afgjord frågan om faderskapet och om uppfostringsbidragets storlek kunde ju lagbestämmelse meddelas därom, att i mål angående dylikt bidrag allmänna åklagaren vore skyldig att, efter anmälan af den ogifta modern, å tjänstens vägnar föra hennes talan eller biträda henne i rättegången. Vidare borde särskilda bestämmelser gifvas rörande det processuella förfarandet i sådana mål i syfte att den ogifta modern kunde efter domstolens pröfning under vissa omständigheter berättigas edligen bekräfta sin utsago rörande ett uppgifvet faderskap. Dylika särskilda omständigheter kunde anses föreligga då exempelvis den påstådda barnafadern ej på grund af allmänna diskvalifikationer kunde åläggas värjemåled. Vidare om denne på grund af sin vandel eller uppträdande under rättegången kunde anses mindre trovärdig eller ock synnerligt stark bevisning förebragts från moderns sida.

Vårt rättegångsväsende torde inom kort blifva föremål för en genomgripande omdaning och omläggning, och det kunde därför tyckas som om man kunde dröja med den af mig ifrågasatta, jämförelsevis obetydliga reform till dess den grundliga reformen af vårt rättegångsväsen genomförts. Men tidpunkten härför torde ännu ligga fjärran i framtiden. Hänsynen till att mycket oförskyldt lidande orsakas genom de af mig påpekade bristerna i lagstiftningen synes mig tala för att man fortast möjligt genom några bestämmelser i här ofvan angifna riktning sökte

afhjälpa dessa brister och därigenom bereda dem lite stöd, som kanske mest af alla äro i behof däraf, men af samhället lämnats åt sitt öde. Hvad jag här ofvan sagt beträffande uppfostringsbidrag åt barn, födt af ogift moder, torde äga tillämpning i allmänhet beträffande barn, hvilkas föräldrar icke ingått äktenskap med hvarandra.

På grund af hvad jag här ofvan anfört, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag om bestämmelser i af mig här ofvan angifvet syfte.

Stockholm den 24 januari 1911.

G. Kronlund.
